

TOMTNING, tåmmtning, f. 2.; (pop.) Stängning.

TOMTNINGSMUR, m. 2. Stängselmur.

TOMTORM, tåmmt-örm, m. 2. Se *Snok*, I.

TOMTÖREN, n. 4. pl. Afgift för tomten, hvarpå ett hus är byggt, för platsen, der en trädgård är anlagd, o. s. v.

TOMTÖRT, f. 3. Örten *Lapsana communis* med små gula blommor.

TON (slutet o), m. 3. 1) Ljud, hvars bestämda höjd eller djup man kan fatta. Förvexlas ofta med Ljud. *T-ernas olikhet beror af de elastiska kropparnes och af luftens olika skakningar på olika tider. Hög, låg t. Vackra, ljufva, lena, fula, skarpa, stråfva t-er. Gifva en t. ifrån sig.* (I musik) *Hel t.*, afståndet emellan tvenne toner, då emellan dem ligger en semiton. *Half t.*, då ingen sådan semiton finnes emellan dem. *Sjunga, spela en t. högre, lägre*, i en tonart, som går en ton högre, lägre. — 2) Ljudet af menniskorösten. Säges äfv. i fråga om fåglar. *Hon har vacker, len, skarp t. Näktergalens ömma t-er.* — 3) Tonart. *Ur hvad t. går stycket? T-en är c-dur. Taga t-en*, angifva den. *Sjunga, spela ur en högre, lägre t., ur en annan t.* — 4) Se *Melodi*. *T-en till en visa. Hur låter t-en på den arian? Hvem har satt t-en till den visan? Komma på t-en, på rätta t-en*, åter finna melodien till ett stycke, då man under sjungningen råkat förlora den; äfv. efter fruktlösa försök finna melodien till ett stycke, som man vill sjunga. *Komma ur t-en*, vid sång afvika från rätta melodien, så att man ej mera minnes den. *Ge t-en*, angifva melodien. *Det sjunges på en annan t. Hålla t-en*, sjunga rent och säkert. — 5) (gram.) Röstens höjning eller sänkning på en stafvelse. *Lägga t-en på första stafvelsen af ett ord.* — 6) (fig.) a) Sättet att tala, med afseende på röstens ljud och de olika känslor, som derigenom uttryckas. *Tala ur en hög, befallande t.*, på ett stolt, befallande sätt. *Tala, sjunga ur en högre t.*, stegra sina anspråk, antaga ett stoltare, mera befallande sätt. *Svara ur samma t.*, på samma sätt. *Hålla samma t.*, föra samma språk. *Tala ur en klagande t.*, på ett klagande sätt. *Tala, sjunga ur annan t.*, föra annat språk. — b) Sätt att tala och uppföra sig. *Folk af god t. Goda t-en fordrar, att...* *Det hör till god t. att...* *Gifva t. i sällskap*, genom sitt exempel angifva umgängstones i s. — 7) (mål.) Säges om de olika färgsorter, som användas i en målning. Färgljuset i en tafla.

TONA, v. n. 1. (nytt ord, lånadt af t. *tönen*) Gifva en ton, ljuda.

TONART, m. 3. Den särskilda karakter, ett sång- eller musikstycke har, med afseende på den skala, hvari det går.

TONFALL, n. 3. Se *Kadens*, I, a och c.

TONFISK, m. 2. En taggenfis fisk, 15 fot lång och stundom 1000 marker tung; stålblå med silfverglänsande fläckar. I Atlantiska hafvet, men isynnerhet i Medelhafvet. *Scomber Thynnus*.

TONFÖLJD, f. 3. 1) Följd af toner. — 2) Se *Skala*, f. 2.

TONGIFVANDE, a. 1. Som ger tonen i sällskap.

TONICA, f. 1. (i musik) Grundtonen för en skala.

TONIDKARE, m. 3. Se *Musikus*.

TONISK, a. 2. (med.) Stärkande.

TONKONST, f. 3. Se *Musik*, I, a.

II.

TONKONSTNÄR, m. 3. Se *Musikus*.

TONLEDNING, f. 2. Se *Modulation*.

TONLÄRA, f. 1. Se *Musik*, I, b.

TONMÅLNING, f. 2. Musikstycke, hvari målas vissa händelser, t. ex. ett bataljstycke.

TONOMFÅNG, n. 5. Omfång af toner ifrån den lägsta till den högsta, t. ex. hos en röst, på ett musikinstrument, o. s. v.

TONSTYCKE, n. 4. Se *Musikstycke*.

TONSUR, tånnsur, f. 3. (lat. *Tonsura*) 1) Hårets afklippning eller afrakning på dem, som hos katolikerna ingå i det andeliga ståndet.

TONSYSTEM, tónsystém, n. 3. Hela omfånget af musikaliska toner, som i musik äro antagna.

TONSÄTTARE, m. 3. En, som sätter musikstycken. — *Syn.* Komponist, Kompositör.

TONSÄTTNING, f. 2. Sättning, författande af musikstycken. — *Syn.* Komponering, Komposition.

TONTECKEN, n. 3. 1) (gram.) Tecken till utmärkande af tonen. *Jfr. Ton*, 3. — 2) Se *Not*, I, 4.

TONTIN, tånntin, m. 3. Ett slags lifränta, benämd efter Italienaren Lorenzo Tontini, som först uppfann densamma.

TONVIGT, tönvigt, f. 3. Se *Accent*, I, o. 5.

TOPAS, topás, m. 3. En gul, genomskinlig ädelsten.

TOPOGRAF, tåpågráf, m. 3. (grek.) En, som beskriver orter och trakter. [— graph.]

TOPOGRAFI, tåpågrafi, f. 3. (grek.) Beskrifningen om länders yttor, med derpå befintliga naturliga och konstgjorda föremål. Ortbeskrifning. [— graphi.]

TOPOGRAFISK, tåpågráfisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på topografien. *T. corps*, särskilt inrättat corps, hvilken det tillhör att samla och utarbete allt hvad som hörer till en noggrann militärisk affattning af ett lands ytförändringar och undersökningen om dess tjenlighet för hvarjehanda militäriska företag. [Topograph -.]

TOPP! int. I. (t. *topp*; fr. *Tópe*, af verbet *Tóper*, i äldre språket *Toquer*, röra, beröra) Uttryck, då man, till tecken af bifall till ett förslag, sätter tummen emot en annans. *Må göra! må gå! det är jag med om; det går jag in på.*

TOPP, m. 2. II. 1) Öfversta ändan af vissa höga föremål, såsom träd, berg, master, stänger på fartyg, o. s. v. *På t-en af ett berg.* (Fam.) *Från t. till tå*, från hufvud till fot. — 2) Kägelformig kropp. *En t. socker.* — *Ss. T-form.*

TOPPA, v. a. 1. *T. träd*, afhugga toppen af dem. *T. socker*, hålla sockerlagen i formar, för att antaga toppform. (Sjöt.) *T. en rå*, bringa den i en horisontell eller ock i en emot horisonten lutande ställning.

TOPPGRENIG, a. 2. Säges om träd, hvilkas grenar utgå från toppen.

TOPPHUGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) Afhugga toppen af något.

TOPPHÖNS, n. 3. Se *Tofshöns*.

TOPPKRONA, f. 1. Krona i toppen på träd.

TOPPLÄNTA, f. 1. (skepp.) *T-tor*, tåg ifrån ändarna af en rå, som fara uppåt genom block, och tjena att toppa och stötta den.

TOPPNING, f. 2. Handlingen, då något toppas.

TOPPRASANDE, tåpp rasande, a. 1. (fam.) Ytterst vred, i högsta måtto uppbragt.

TOPPREP, n. 3. (skepp.) Ett tåg, som stöttar öfversta ändan af en bom.